

Nevenka Bezić-Božanić

SPLIT A. D. 1897.

UDK: 930.85(497.5 Split) "1897)
Stručni rad
Primljeno: 14. V. 1997.

Nevenka Bezić-Božanić
21000 Split, HR
Ul. Bože Peričića 12

Na temelju arhivskih izvora i tiska autorica nastoji prikazati život u gradu Splitu prije sto godina. Objavljeni podaci ukazuju na strukturu življa godine 1897., zbivanja u javnom životu, kulturi i uobičajenoj svakodnevici.

Split je godinu 1897. dočeka bez osobito velikih događanja i mirno, moglo bi se reći, uobičajeno za to razdoblje kraja drugoga tisućljeća. Na čelu splitske općine bio je gradonačelnik dr. Ivan Manger, poznati odvjetnik, uz prisjednike dr. Eduarda Grgina, Matu Mikačića, Mihovila Ozretića i Matu Vidovića; tajnik je bio Martin Pera, a vijećnici Mate Banić, Stjepan Bartulica, Lovro Borčić, Josip Cindro, Petar Grubić, Vicko Juras, Klement Kamber, Juraj Kapić, Tomo Kraljević, Jakov Matković, Ante Mrkušić, Luka Milinović, Vid Morpurgo, Ivan Tomić i Ivan Zelić.¹⁾ Splitski biskup bio je u to vrijeme Filip Frano Nakić, a župnici i kanonici bili su Mate Dvornik, Juraj Gojsalić, Marjan Ivanišević, Marin Kuzmić i Herkulan Luger.

Grad je između dva službena popisa Austrougarske Carevine godine 1890. i 1900. imao 24.322 do 28.837 stanovnika²⁾ nastanjenih u tri župe: Grad, sa sjedištem u stolnici sv. Dujma, Varoš-Dobri, u crkvi sv. Križa, te Lučac-Manuš, u staroj i srušenoj crkvi sv. Petra. Župnici tih župa vodili su matične knjige vjenčanih, rođenih i umrlih.³⁾ Vjenčanja i krštenja obavljala su se u spomenutim crkvama, ali i u nekim drugim crkvama prema želji onih što pristupahu pojedinom obredu. Umrli su se pokapali na groblju Sustipan, a Židovi na svom groblju na Marjanu.

Prema podacima iz matičnih knjiga tijekom 1897. godine u gradu se vjenčalo, rodilo i umrlo:

ŽUPE	VJENČANI	ROĐENI		UKUPNO	UMRLI		UKUPNO
		M	Ž		M	Ž	
Grad	55	63	80	143	48	54	102
Varoš-Dobri	66	146	151	297	102	98	200
Lučac-Manuš	35	124	84	208	65	63	128
Židovska općina	-	-	-	-	3	-	3 ⁴⁾

Prema navedenim podacima, prema razlici između rođenih i umrlih, Split se 1897. godine povećao za 215 novorođene djece.

Prema podacima iz Matične knjige vjenčanih, zaključujemo da se većina splitskog življa bavila poljodjelstvom. U tri župe te je godine sklopljeno 156 brakova, pa premda to ne može biti potpuna slika strukture stanovništva, ipak ukazuje na jedno opće društveno stanje te godine u gradu. Zabilježena su sljedeća zanimanja:

Državni činovnici	16	Posjednici	4
Ljekarnik	1	Posluga	5
Mehaničari	2	Ribari	3
Obrtnici	53	Težaci	60
Pomorci	7	Trgovci	7

Međutim, prema matičnim knjigama rođenih, vjenčanih i umrlih u sve tri župe tijekom godine 1897. spominju se osobe sa stalnim ili povremenim boravkom raznih zanimanja:

Liječnici: dr. Juraj Buić i dr. Vinko Righi, **ljekarnik:** Frano Tocilj i **babica:** Luigia Nutrizo; **odvjetnici:** dr. Jerolim Karlovac i dr. Luigi Škarica; **sudski djelatnici:** Alfred Benković, Antun Donati, Dujam Jeličić, Antun Matavulj, Vicko Vušković, Ludovik Uskok, Ivan Vitaljić, Frano Zavoreo; **prosvjetni djelatnici:** Ante Bezić, Josip Carević, Juraj Dražojević Jelić, poljički plemić umro te godine, Antun Roje i Marko Nani, ravnatelj vladinih radionica za umjetnički obrt; **općinski činovnici i redari:** Marin Šegvić, Marko Ančić, Ivan Domazet, Mihovil Jelavić reč. Šako i Grgo Lovrić; **čuvari zatvora:** Chmiclewsky, de Rudolf, Frano Mayer i Andrija Murat; **radnik u režiji duhana:** Ivan Samohod; **cestar:** Filip Kessler; **mjernici:** August Bogdanović, Kruno Musanić i Ivan Slaus; **tehnički crtač:** Julij Cippico; **poljodjelski vještak:** Vladimir Roje i **čuvar muzeja:** Jakov Kalaš.

Carinici: Ivan Bašić, Petar Bilan, Vicko Bulat, Josip Dvornik, Ivan Galsigna, Nikola Jadrijević, Juraj Malešević, Mato Radnić, Antun Sans i Mihovil Solitro; **Djelatnici na pošti:** Ivan Antonetti, Antun Beroš, Juraj Borčić, Kristofor Bujas, Dragutin Budar, Nikola Damiani, Eugen Đuranović, Fabjan Jakulj, Željko Josip Kučić, Vladimir Lovrić, Andrija Marchi, Bartul Mončić, Marko Nadali,

